

De eindbestemming spreekt aan, maar met de geschetste aanpak komen wij er niet

Reactie Provinciale Commissie Leefomgeving (PCL) op concept Landbouwvisie Provincie Utrecht 2018

6 september 2018

Geachte leden van GS en PS,

Op 24 september 2018 besluiten Provinciale Staten over de concept Landbouwvisie 2018, Landbouw met Perspectief.

Als input bij de voorbereiding van de Landbouwvisie hebben wij in juni 2017 het PCL advies Trots, Circulair, Slim uitgebracht. Wij hebben dit PCL advies ook met u besproken. Wij hebben daarom met grote interesse de concept Landbouwvisie bekeken en geven hierbij onze reactie op de conceptnota.

De ambities van de Landbouwvisie spreken ons aan...

Het toekomstbeeld dat u voor de landbouw schetst, namelijk een klimaatneutrale, circulaire en natuurinclusieve landbouw die economisch rendabel is en die bovenal gewaardeerd wordt door boer en burger onderschrijven wij. Alle onderwerpen die wij in ons advies "Trots, Circulair, Slim" hebben ingebracht als belangrijk voor de Landbouwvisie komen in de nota aan bod. Wij zijn positief over de inhoudelijke richting van de Landbouwvisie.

....maar met de geschetste aanpak komen we er niet

De PCL mist in de Landbouwvisie:

1. Een heldere analyse van de obstakels en kansen op weg naar het gewenste toekomstbeeld
2. SMART geformuleerde doelen
3. Omschrijving van de interventies die nodig zijn
4. De specifieke rol(len) die de provincie gaat spelen in samenspel met andere partijen.

Toelichting:

Om als provincie daadwerkelijk bij te dragen aan realisatie van de ambities is het nodig dat in de nota de volgende punten worden benoemd:

1. **Heldere analyse van de obstakels en kansen op weg naar het gewenste toekomstbeeld**

Waarom hebben wij nu nog geen klimaatneutrale, circulaire en natuurinclusieve landbouw? Welke "gap" moet er overbrugd worden? Ligt die op het gebied van natuurlijke hulpbronnen, technologie, kennis, overtuigingen, geld, contacten en/of de afzetmarkt? Hierbij moet onderscheid gemaakt worden tussen problemen die agrariërs ervaren (financieel, opvolging, verspreid liggende kavels etc.) en de problemen van de maatschappij als geheel (bodemdaling, uitstoot fosfaat, nitraat, stikstof). Welke positieve ontwikkelingen zijn er al die verder uitgebouwd kunnen worden?

In de Landbouwvisie is ervoor gekozen om het door alle partijen gedeelde toekomstbeeld centraal te stellen, wat zeker nuttig is. Dat neemt niet weg dat er ook veel botsende belangen zijn, in de sector (technologische versus ecologische benadering), in de samenleving, tussen nu en de toekomst. Door deze spanningsvelden niet te benoemen, verdwijnen ze niet. De provincie zal noodzakelijke afwegingen moeten maken waar ze niet alle stakeholders blij mee kan maken. De nota wordt realistischer als ook deze belangentegenstellingen en de vertraging die daardoor kan ontstaan in beeld wordt gebracht.

2. **SMART geformuleerde doelen**

De provincie heeft de doelen op een vrijblijvende manier verwoord, zodat zij voor alle partijen aanvaardbaar zijn. De PCL adviseert de provincie echter om een stap verder te gaan en de doelen krachtiger en meer SMART te formuleren.

- **Inspelen op bodem- en waterkwaliteiten**

Het algemene principe om de bodem- en waterkwaliteit in een gebied als uitgangspunt te nemen voor (de aard van) de landbouw moet volgens de PCL de basis vormen van de Landbouwvisie.

- **Bodemdaling**
De doelstelling “In het veenweidegebied is sprake van een landbouwsysteem met een maatschappelijk aanvaardbare bodemdaling, waarmee ook de uitstoot van broeikasgassen is gereduceerd ” (p. 48) is volgens de PCL veel te “zacht” en vrijblijvend. Wat is een “maatschappelijk aanvaardbare bodemdaling”, wie bepaalt dat en wie voelt zich verantwoordelijk voor de consequenties? Circulariteit en natuurinclusiviteit gaan niet samen met de huidige mate van bodemdaling.
 - **Bijdrage landbouw aan gezondheid**
In de Landbouwvisie staat: “We zien voor de provincie geen actieve rol weggelegd als het gaat om gezondheidsbevordering, anders dan al genoemd bij de relatie stad-land. Deze rol past veel beter bij andere overheden (gemeenten en Rijk) en organisaties (bijvoorbeeld GGD)” (p. 21). Dat de provincie de bijdrage van de landbouw aan de gezondheid alleen wil behartigen in de versterking van de verbinding stad-land vinden wij een te smalle benadering en dit uitgangspunt strookt ook niet met activiteiten van de provincie op het gebied van schone lucht en schoon water.
 - **Gezondheids- en leefomgevingsrisico’s**
De provincie streeft ernaar om de risico’s van de agrarische bedrijfsvoering op negatieve gezondheidseffecten “tot een minimum te beperken” (p. 20). De PCL vraagt zich af wat dit concreet inhoudt en wat de provincie daarvoor gaat doen.
- 3. Omschrijving van de interventies die nodig zijn**
Wanneer duidelijk is welke obstakels en kansen er zijn kan bepaald worden welke interventies nodig zijn om tot een klimaatneutrale, circulaire en natuurinclusieve landbouw te komen. Dan wordt duidelijk op welke vlakken er bijvoorbeeld innovaties, financiële ondersteuning, ruilverkaveling en/of kennisuitwisseling nodig zijn.
- 4. De specifieke rol(len) die de provincie gaat spelen in samenspel met andere partijen**
Als helder is welke interventies nodig zijn, moet de provincie bepalen welke specifieke rollen zij op zich gaat nemen bij de verschillende vraagstukken die er spelen. In de nota worden veel doelstellingen en activiteiten van andere overheden genoemd. Hierbij is een analyse op zijn plaats welke specifieke rol de provincie zou kunnen en moeten spelen. Waar ligt de meerwaarde van de provincie in dit samenspel van partijen?
Hierbij is ook een terugblik op de rol van de provincie in de afgelopen jaren nuttig: wat ging goed en wat gaat de provincie in de toekomst anders doen?

Gezien de complexiteit van de vraagstukken in de landbouw en het landelijk gebied is het aan te raden om minstens één keer per jaar een evaluatiemoment in te bouwen om met insiders en outsiders vast te stellen waar we staan op weg naar het streefbeeld en waar zich kansen of knelpunten voordoen.

PCL

Voorzitter:
Dorien de Wit

Leden:
Alie Tigchelhoff
Fred Vos
Marleen van den Ham
Rudi van Etteger
Hugo van der Steenhoven
Piet Renooy
Bas van de Griendt
Myriam van Rooij

Jonge onderzoekers:
Jelle Silvius
Michiel Knoppers
Carmen Perez Garcia
Anouk van Twist

Secretaris:
Josefine van der Heijde